

Laatdienst 4 mei 2008

Kapelkerk, Laat 80 Alkmaar

serie: Van 'of-of' naar 'en-en'

thema: Privé - Publiek

Voorganger: Marius de Geus

Tekst: Handelingen 10, vers 9-23

Privé-Publiek: waar denk je aan?

Onze associatie als voorbereidingsgroep knoopt aan bij het lied aan het begin “Kom ons bevrijden!” ook i.v.m. de van datum 4 mei. En morgen 5 mei. Bevrijding! Maar eerst herdenken wat is geleden.

Vanavond is er overal dodenherdenking. Alvast met dat in gedachten kijken wij nu naar het thema ‘Privé en publiek’. De spanning van ‘ik’ en ‘wij’. Van de mensen die wij vandaag herdenken werd het ‘privébelang’ (om het even zo te noemen) ergens omvat door iets groters. Het was opgenomen in het meer algemene belang van dat moment. Zij gaven gehoor aan een groter appèl dan het individuele.

En tegelijk deden zij dat volkomen als individu. 't Is niet ‘of-of’ maar ‘en-en’. Een diep en oeroud besef, het wijdverbreide en fundamentele inzicht dat mijn welzijn alleen kan bestaan als ook dat van anderen is gewaarborgd.

‘Zoals jij wilt dat de mensen tegenover jou doen, zo moet jij handelen tegenover hen.’

De Gouden Regel, zoals Jezus die formuleerde. Dat woord wordt ons vandaag gegeven als een lichtend licht, een zoutend zout in de mensenwereld.

Denk niet exclusief, dus anderen uit-sluitend, maar inclusief, ze in-sluitend.

Dat is een mechanisme dat als het ware de ‘anatomie’ blootlegt van het goede menselijke (samen)leven. Wijze denkers in vele culturen hebben dit ontdekt, onafhankelijk van elkaar. Jezus was de enige niet. Zulk ‘inclusief denken’ – dr.

Boerwinkel schreef er destijds (1966) een befaamd boekje over – is een kwestie van gezond verstand. Zoiets nuchters als bij ons rechtshouden in het verkeer.

De fabel van Menenius.

Er was een tijd, heel lang geleden, dat het menselijk lichaam nog niet één geheel was, maar de verschillende lichaamsdelen elk een eigen, zelfstandig leven, een eigen wil en eigen gedachten hadden. Op een dag nu spraken de ledematen met elkaar en beklagden zich bitter over hun lot: zij werkten de hele dag en waarvoor eigenlijk? Alleen maar om die luie maag van voedsel te voorzien, die zich, midden in het lichaam gezeten, maar liet bedienen en zelf niets deed. Dat moest nu maar eens uit zijn en zij besloten te staken. De voeten liepen niet meer, de handen werkten niet meer en de mond kauwde niet meer en zo kreeg de maag lekker niets meer binnen. Maar de staking had nauwelijks een dag geduurd of de ledematen begonnen zich onplezierig te voelen... Toen de maag geen voedsel meer kreeg, kregen ook de ledematen geen vers bloed meer en zij dreigden af te sterven.

Inclusief en exclusief denken, een krantenbericht

Onlangs stond in Trouw een klein berichtje dat in een Nederlands dorp, Goirle, plannen bestaan – 't is een privé-initiatief van een kunstenares en een oud-gemeenteraadslid - om nú, ruim 60 jaar na de Tweede Wereldoorlog, een standbeeld op te richten voor een jonge Duitse soldaat. Hij had tijdens de bevrijding van dat dorp twee kinderen gered van geallieerd vuur. Daarbij is hij zelf gesneuveld.

Dat zou dus publieke erkenning zijn voor een 'vijand' die zelf inclusief dacht. Helaas stond erbij dat de gemeente Goirle niet meewerkt. Zij betaalt niet. Blijkbaar is er weinig begrip meer voor de oude inclusieve (en tevens 'christelijke') dorpswijsheid van de Gouden Regel: Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook aan een ander niet.

Karl-Heinz Rosch, zo heette die moedige 18-jarige(!) Wehrmachtsoldaat, kende blijkbaar die regel wél. Hij handelde ernaar.

Jezus formuleerde de Gouden Regel in positieve bewoordingen, zonder het woordje 'niet'. Hij zei er bij: 'Dat is het hart van de Wet en de Profeten'. Karl-Heinz Rosch toonde dat hart.

Toelichting bij Handelingen 10, vers 9-23

Handelingen 10 begint met een 'goede' vijand te schetsen, een zekere Cornelius. Hij is officier ('centurio') van de Romeinse bezettingsmacht. En... hij 'vereert God', staat er. Dat wil zeggen dat hij sympathiseert met het jodendom zoals veel intellectuelen in die tijd, uit bewondering voor het eeuwenoude monotheïsme van de Joden. Menige synagoge had toentertijd naast eigen leden ook een soort 'donateurs', namelijk sympathiserende niet-joden. Cornelius is zo iemand, een 'goede' Romein. En hij geeft inderdaad ook een royale financiële bijdrage. Hij is gelegerd in Caesarea, een grote stad aan de Middellandse Zee. Hij ontbiedt Petrus om van hem geloofsonderricht te ontvangen. Petrus verblijft een dagreis verderop, in het stadje Joppe bij Simon de Leerlooier.

[volgt: lezing van het Bijbelgedeelte]

Petrus heeft dus de les ter harte genomen, terwijl hij zelf ooit geleerd had zich afzijdig te houden van niet-joden. Uiteindelijk doopt hij Cornelius en de zijnen. Zij treden toe tot de gemeente van Christus, die volgens de bijbel tot dat moment vrijwel geheel uit Joden bestond. Een voorbeeld voor later.

Algemene conclusie: Mensen die niet tot je eigen groep behoren, kún je afwijzen. Dat gebeurt in kerk en samenleving iedere keer weer. Nog altijd.

Maar het goede nieuws vandaag is dat je kunt leren om daarop terug te komen. En niet exclusief maar inclusief te reageren. Dat je een begaanbare 'weg' hierin vindt. Of dat je zo'n weg gewezen wordt, zoals Petrus. De weg van ontkenning naar ontferming.

Marius de Geus